

ŽELJKO VUKMIRICA

Nenametljivo djelovanje Zvezdane Ladike

O Zvezdani Ladiki, o radu i životu u dramskom studiju imam anegdota koliko hoćeš, ali to su 'štosevi'. Ono bitno što mi se događalo u tom vremenu razumio sam mnogo kasnije. I gospođu Ladiku shvatio sam tek s nekih 55 godina, kad sam vidio da smo pili znanje s istoga izvora.

Ali najprije o činjenicama. Start mog puta: Zagreb, stan u Novoj vesi, u bivšem zatvoru. Trinaestogodišnjak sam i moj se život događa između knjiga, stripova, glazbe, filmova, televizije, radija i – puberteta. Kroz sjeverni prozor našega stana ravno vidim pogon Jugoplastike, desno od toga su vrata u prostoriju u kojoj limena glazba ima probe, a sljedeća 'vrata do' vode u takozvanu 'fizičku dvoranu', u kojoj džudo-klub ima trening. Tu svakoga jutra slušam miks: paljena plastika i zvuk limene *tra ta ta raaa ra ra ra ra*, plus *GHR-GHRrrrr thruuuupft*, vika džudaša iz dvorane do. A kroz južni, kuhinjski prozor slušam: *ding-dong, ding-dong* iz crkve sv. Ivana Krstitelja i *uiiiiii-iiiiiii-iiiiiii*, vrisak odojaka iz pekare Trajković.

Imali smo školski bend *The Chiefs* – poglavice!, bilo nam je važno da smo Indijanci, a

ne kauboji – u kojem sam svirao bas i imitirao crne pjevače, Hendrixa, Jamesa Browna. *I don't need no doctor...* bila mi je glavna pjesma, meni, koji sam kao dijete često bio bolestan. U školi *The Chiefs*, a u dvorištu *Džas*. Beatlesi u školi, a Hendrix u dvorištu. *Band of Gypsies, tan-dan-dan-dan-dan-dan-dan-dan-dan*. U dvorištu bas: *ta-du-da-du-da-du*, a u školi vokal Jamesa Browna: *Aah sex machine*. Janis Joplin *Suummer tiime... I dont need no doctor...*, *Ding-dong, ding-dong, ding-dong, Tatarara-aaaa-ta-ra-ta-ta, uiiiij-iiiiij-iiiiij-iiiiiiij...* To je bio osnovni milje iz kojega ću ja krenuti prema kazalištu, što dakako u to vrijeme još nisam znao.

I jednoga dana ulazi u moj razred neki čupavi bradonja – Vatroslav Mimica – i učiteljici ruskog, Antonovički, pokaže na mene. I puf! – pozvan sam na snimanje filma u Opatiju. Nakon toga našao sam se u Ansamblu dječje drame Radio-Zagreba. Žamoriramo u studiju u Šubićevoj, glumimo gužvu za mikrofon, a s nama klincima žamorira i Pero Kvrgić, kojega nakon toga gledam u *Gavelli* u Držićevu *Skupu* i tu se nepovratno zaljubljujem u kazalište te odlučujem – želim postati glumac!

Odlazim na 'audiciju' u PIK i tamo sa Slavenkom Čečuk i Zvezdanom Ladikom radimo improvizaciju 'na dnu mora'; krećemo se kao kroz vodu, usporeno, povećanim pokretima. 'Audiciju' sam prošao i odmah me uzimaju u predstavu *Kolo oko svijeta*, s kojom sam prvi put otputovao u inozemstvo, u Francusku, Toulouse i Pariz. Onda Ladika počinje s Ladislavom Tulačem raditi mjuzikl *Mačak Džingiskan i Miki Trasi* i ja dobivam ulogu Džingiskana. Tada sam prvi put doživio da me drugi počinju promatrati nekako drugačije, kao „ajme, dobio si glavnu ulogu...“, „kako se osjećaš kao glavni glumac“, „ti si sada faca“ i sl., što je meni bilo posve nebitno i strano, s obzirom na to kako sam se do tada razvijao i rastao. Gospođa Ladika je jako dobro razumjela razvoj tih osjećaja kod mladih ljudi i to je, prema mojem mišljenju, jedna od najvažnijih značajki njezina pristupa. Ona je znala kako uvesti mladu osobu u srž stvaralačkog rada bez nametanja nekakvog svog sistema. Primjerice, ja s Tulačem uvježbavam song *Hej, Miki, Miki, život je lijep! / Zar ti ne rekoh – kreni u svijet...*, a ona bi samo malo odškri-nula vrata i provirila, nakratko nas pogledala, mahnula rukom i rekla *dobro, dobro* i otišla, a mi bismo nastavili raditi ležerno, u ugodnoj atmosferi, bez ikakva opterećenja ili osjećaja da nam se nameće nekakav 'režijski koncept'. Tako je postupala i na svim drugim probama. S Lacijem smo učili pjesme, sa Slavenkom smo pripremali glumačke scene, s Ivankom Šerbedžijom plesne brojeve. Onda bismo to pokazivali Zvezdani, pod čijim se vodstvom u jednom trenutku sve to počinje sastavljati, sabirati i dobivati smisao, pri čemu smo se mi mladi izvođači, i to je ono najvažnije što hoću reći, osjećali kao ravnopravni sudionici i stvaraoci predstave. Ta spoznaja, taj osjećaj ravnopravne suradnje u stvaranju kazališta, stečen upravo u radu sa Zvezdanom, bitno me je formirao kao glumca i kazališnog umjetnika. Predstava je postala veliki hit i njezin scenski uspjeh dodatno je kod nas

mladih stvorio osjećaj da smo ravnopravno sudjelovali u stvaranju nečega vrijednog i velikog. *Mačak Džingiskan* u meni je ostao kao **naša** predstava. I Slavenka i Laci i Ivanka i Halid (Redžebašić) i Vesna Parun i *Džingiskan* kao **naš** zajednički proizvod. E, to je za mene Zvezdana Ladika!

Predstava je postala dio redovitog repertoara ZKM-a, tako da smo mi klinici, naviknuti na studijski način rada sa Zvezdanom i suradnicima, najednom dobili priliku promatrati način rada u profesionalnom ansamblu. Bili smo prilično zatečeni, jer to što smo vidjeli bilo je potpuno drukčije od onoga što smo i kako smo radili u studiju. Igrao sam i u nekim profesionalnim predstavama ZKM-a i to osjetio na vlastitoj koži – nasilje i apriorna poslušnost redatelju, a ne sadržaju.

Distanca koju sam tada razvio prema 'profesionalnom' načinu rada u kazalištu pojačala se kad sam se upisao na Akademiju. Nisam se dobro snalazio u glumačkoj klasi prve godine studija. Srećom, na Akademiji je svoju glumačku pedagogiju tada počela razvijati Ivica Boban. Mladena Vasaryja i mene 'preuzela' je od Joška Juvančića koji je širio ruke i govorio da ne zna što bi s nama. S Ivicom smo napravili predstavu *Pozdravi* s kojom smo obišli cijeli svijet. Osnovali smo i umjetničku grupu, Kazališnu radionicu *Pozdravi*, u kojoj smo nastojali njegovati skupno stvaralaštvo i radionički način rada. A temelje za rad u *Pozdravima*, to danas vrlo dobro razumijem, dobio sam od Zvezdane Ladike. S *Pozdravima* i s drugim predstavama Kazališne radionice nastavili smo putovati po svijetu, pokazivati naša i upoznavati tuđa iskustva, pa smo tako upoznali i Marija Gonzalesa, velikog glumca pariškog *Théâtre du Soleil*, s kojim smo uspostavili suradnju te naučili njegovu metodu glumačkog treninga, nazvanu Chorus, koju smo svi troje (gospođa Boban, Vasary i ja) primjenjivali u našem radu sa studentima. Tek kad sam zapisao znanje metode Chorus, shvatio sam kako su i gospođa Ladika i gospođa

Čečuk pile vodu s istog izvora koji sam i sâm pronašao. Zanimljiva je ta povijest selidbe i prijenosa znanja. Krug se zatvorio onog časa kad sam shvatio da je Zvezdana svoj pristup glumcu i glumačkom stvaranju gradila na sličnim elementima kao i Gonzales, a koje sam ja, ne znajući to, osjetio kao dijete. Zvezdana je prva ključna osoba koja je presudno utjecala na moje profesionalno i umjetničko formiranje. U vrijeme kad smo se kao vrlo mladi ljudi još tražili, ona i Slavenka Čečuk, a poslije njih Ivica Boban, našle su način da s nama rade, da nam se približe. Znale

su, rekao bih, na jedan ženski, nenametljiv i neagresivan način kako nas uvesti na područje neizmjerne ljepote koje zovemo **teatar**. I zato sam im beskrajno zahvalan. Nakon njih slijede Mario Gonzalez i Cicely Berry. I to je zapravo moj profesionalni put i život koji su obilježile te snažne individualnosti, svaka sa svojim osobnim sistemom rada, no koje sve povezuje isto područje – glumačka umjetnost. Umirovljenjem Ivica Boban, Vasaryja i mene, prekida se život jednog teatarskog stila – teatra glumačkog umijeća.

IVAN ĐURIČIĆ

Postoji li nešto univerzalno u Zvezdaninu radu što je ostavilo trag na onima koji su krenuli u profesionalne kazališne karijere, nešto što ih razlikuje od onih koji nisu bili njezini polaznici?

Još kao student na Akademiji dramske umjetnosti primijetio sam da o nekim vještinama bivanja na sceni, koje moji kolege tek savladavaju, ja i ne razmišljam, da su mi postale već automatizam. No iako sam ih dobio i naučio od Zvezdane, one su zapravo produkt višegodišnjega iskustva na sceni. U isto vrijeme počeo sam primjećivati i jednu važniju razliku. Shvatio sam da imam osjećaj odgovornosti prema kazalištu i prema sceni, da je u meni duboko ukorijenjeno osjećanje da su kazalište i scena posebno mjesto prema kojem se treba odnositi s poštovanjem. S poštovanjem prema publici, prema partneru, prema svakom sudioniku kazališnog procesa u kojem je portir jednako zaslužan za uspješnu predstavu kao i garderobijer, tehničar, redatelj ili glumac. I s odgovornošću prema onome što radimo na sceni i poruci koju šaljemo. To je svakako nešto što sam dobio od Zvezdane i što smatram njezinim učenjem i nasljeđem.

Te elemente, djelomično ili u cjelini, počeo sam primjećivati kod nekih svojih kolega za koje bih poslije saznao da su također bili polaznici Zvezdaninih grupa. Koliko god bismo bili različiti u ukusima, estetikama, pristupu kazalištu, pa čak i poimanju profesionalizma, osjećao sam nešto univerzalno u osjećaju prema kazalištu. Tek povremeno bih to susreo, u tom obliku, kod nekoga tko nije bio Zvezdanin đak.